

Rapporten All-Archeo bv 2425

Archeologienota
Zwijndrecht (Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht) –
Antwerpsesteenweg 325 en 327

Natasja Reyns

Bornem
2026

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2026/12.807/51

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	8
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	21
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	22
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting.....	25
4	Bibliografie	26
4.1	Publicaties	26
4.2	Websites	26
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	27

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2025L106

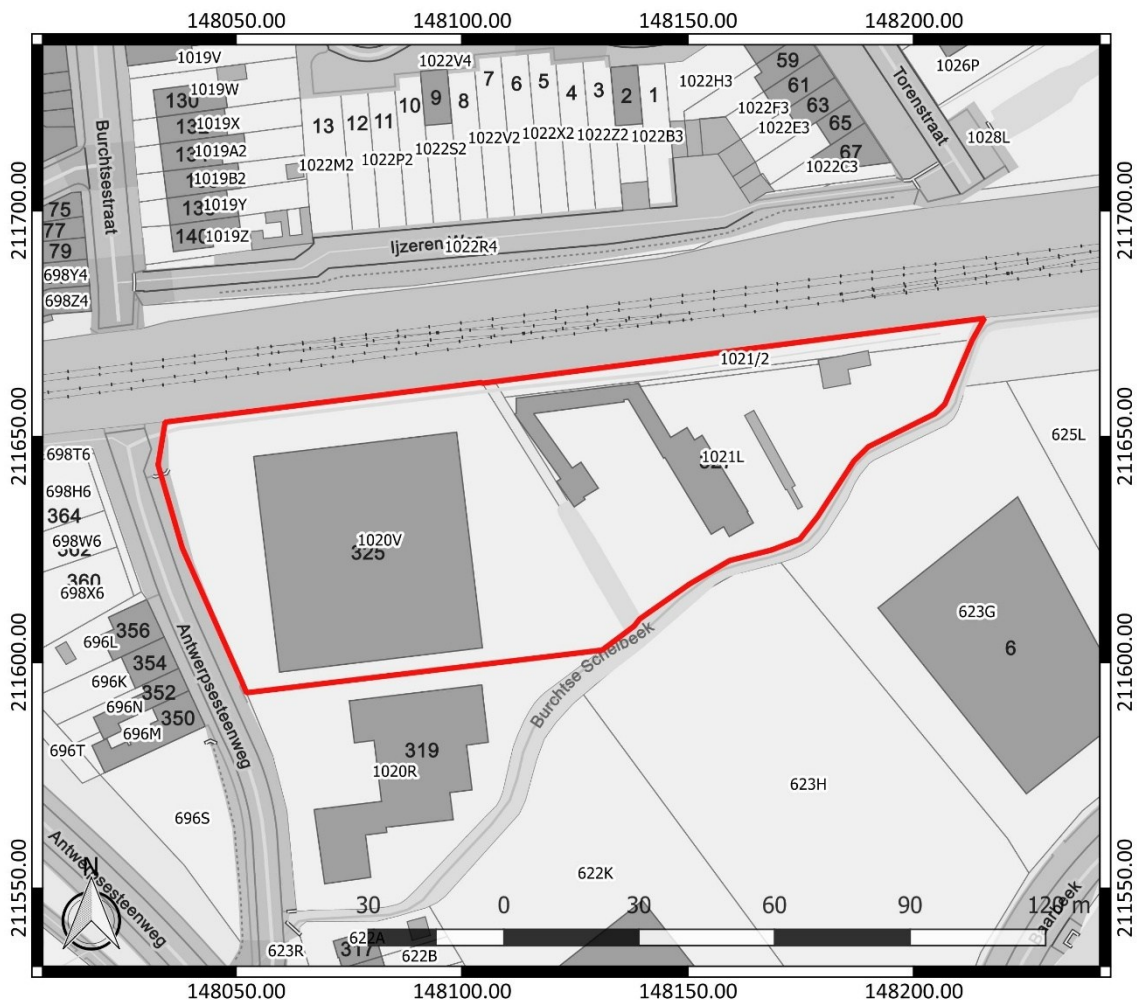
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Oost-Vlaanderen, Beveren-Kruibeke-Zwijndrecht, Zwijndrecht, Antwerpsesteenweg, Laer

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148032.73, 211593.32
- 148215.68, 211676.22

Kadastraal plan:

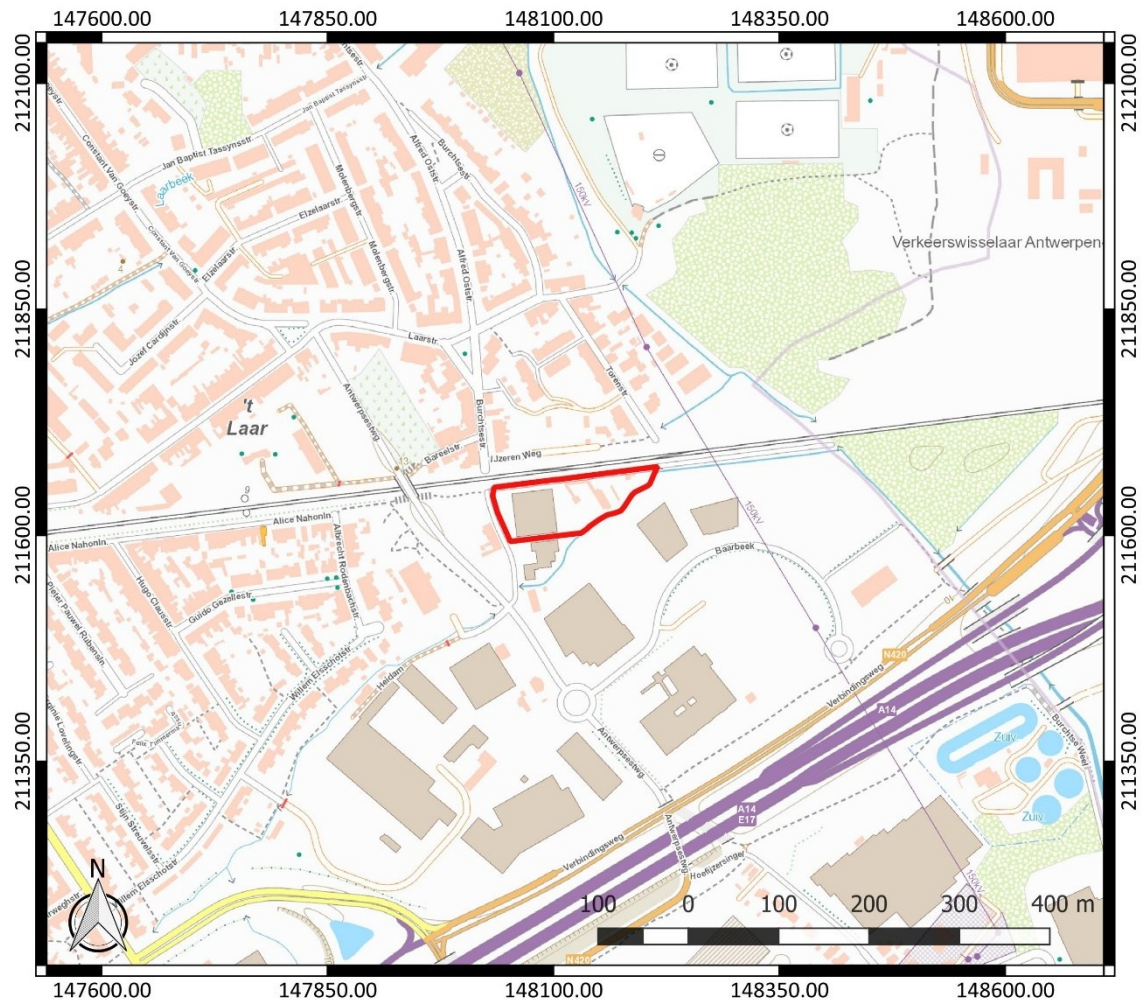

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Beveren-Kruikeke-Zwijndrecht, Afdeling 15, sectie B, nummers 1020V, 1021K, 1021L, 1021/2

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 8826 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 10/12/2025 – 26/02/2026

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bouw van 29 KMO units gepland. Daarvoor wordt de bestaande bebouwing op het terrein gesloopt. Die is – voor zover bekend – niet onderkelderd. Het betreft enkele loodsen en een biercentrale met burelen en een conciërgewoning.

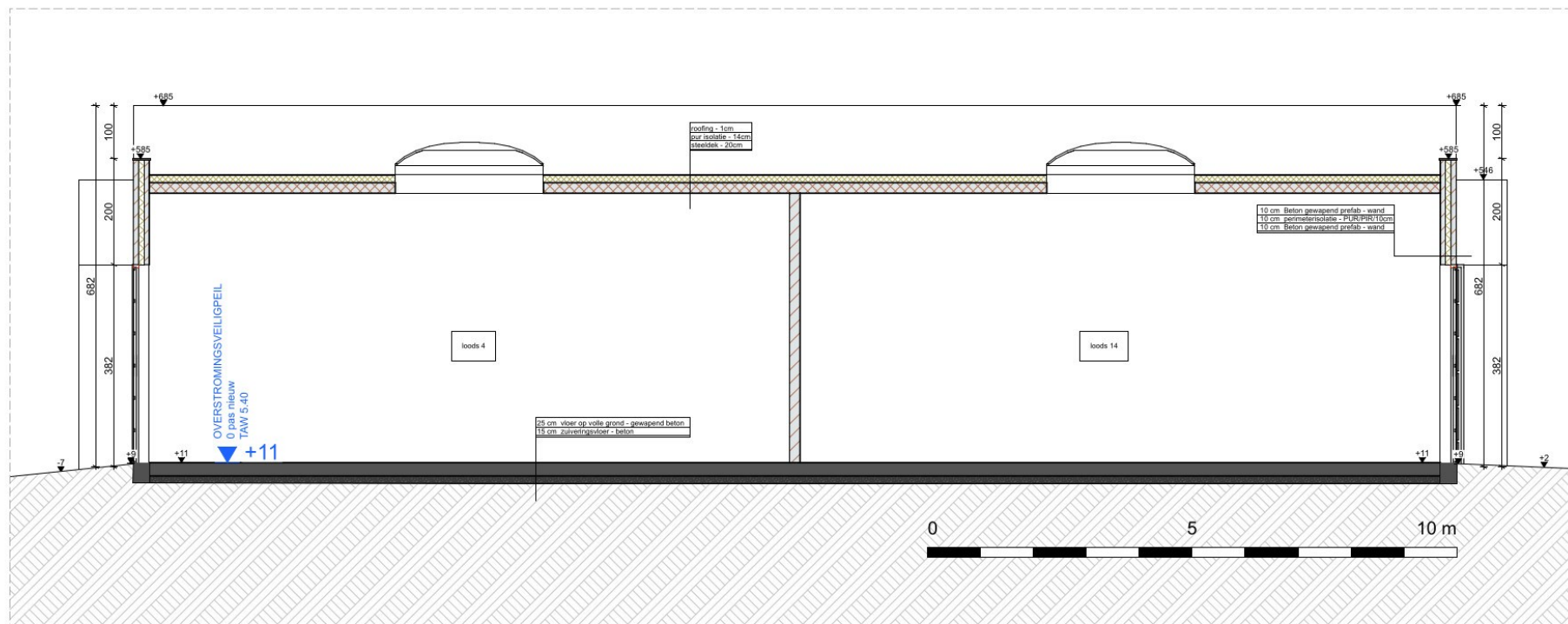
De nieuwe bebouwing wordt niet onderkelderd. Ze wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond met een verstoringsdiepte van ca. 40 cm. Verder worden de units gefundeerd op funderingspalen met een verstoringsdiepte tot naar schatting ca. 1,20 m. De precieze funderingswijze en funderingsdiepte is echter niet gekend. Ze is afhankelijk van de resultaten van het uit te voeren sonderingsonderzoek.

De nieuwe units worden ook nog voorzien van nutspuiten. De aanleg daarvan zal een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 2,80 m kennen. Verder worden op het terrein ook nog wadi's aangelegd. Dit veroorzaakt een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 50 cm.

Om de nieuwe units toegankelijk te maken en om te voorzien in parkeergelegenheid, worden verhardingen aangelegd. De aanleg van verhardingen kent een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 65 cm. Tot slot wordt ook nog voorzien in groenaanleg met de aanplant van grassen, struiken en bomen. Bodemingrepen gerelateerd aan groenaanleg kennen een verstoringsdiepte die ligt tussen ca. 40 cm en 1,00 m.

Figuur 3: Inplantingsplan

Figuur 5: Doorsnede A

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferreed geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot landschapshistoriek, gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

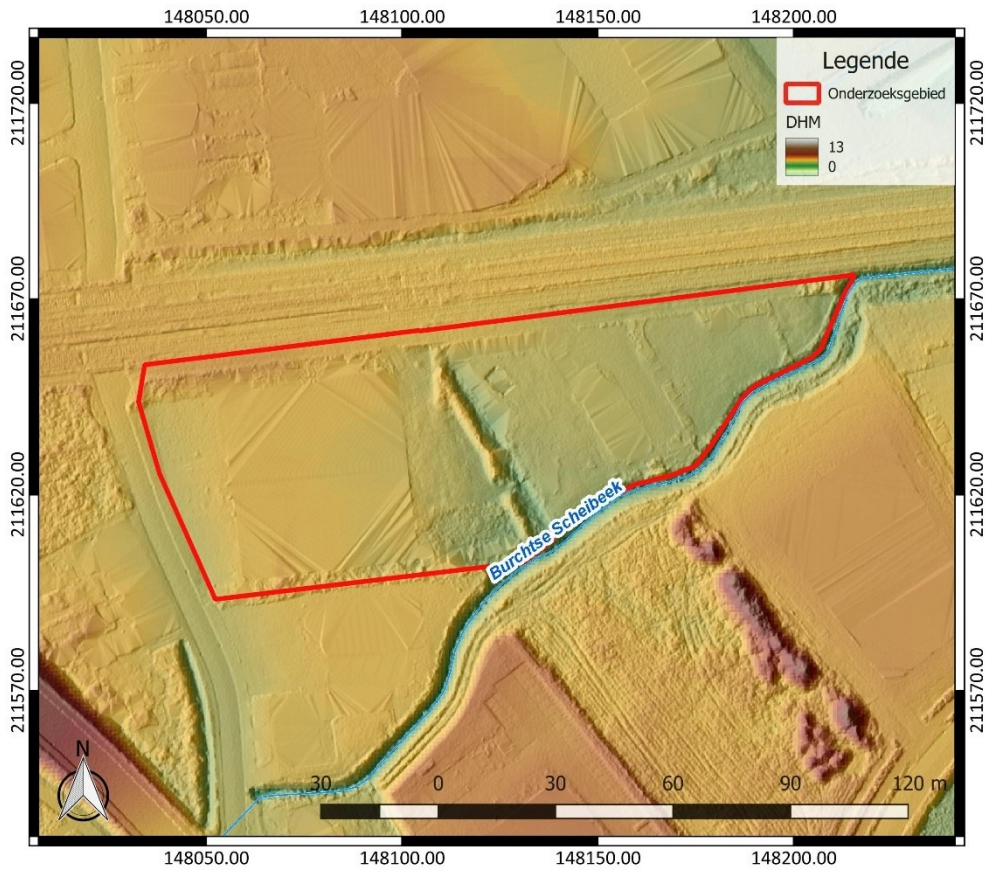
Het onderzoeksgebied is gelegen ten oosten van de Antwerpsesteenweg, ten zuiden van de IJzeren Weg en een spoorweg en ten noordwesten van de Baarbeek (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden. Net ten zuidoosten stroomt de Burchtse Scheibeek (Figuur 8). Verder ten oosten vinden we de Laarbeek, ten noorden stroomt de Vlietbosbeek en ten zuiden vermelden we ook nog de Slijkhoekbeek.

Geomorfologisch wordt de omgeving van Zwijndrecht gedomineerd door de Wase Cuesta, die hoogtes bereikt tot 30 m TAW. De cuesta heeft een steil zuidelijk cuestafront en helt zwak af in noordelijke en in noordoostelijke richting. In het noorden gaat de cuesta over in de Scheldepolders. Op de noordelijke, zwakhellende flank van de cuesta komen stuifzandformaties voor, die ontstaan zijn door de wind die het aanwezige dekzand tijdens droge fases herwerkt heeft. Deze stuifzandformaties zorgden voor het ontstaan van een microreliëf. Ter hoogte van de kleine stuifzandruggen zijn soms gesloten depressies ontstaan. Ten noorden van de Wase Cuesta strekt de Vlaamse Vallei zich uit tot Antwerpen, aan de linkeroeverbocht van de Schelde, ten oosten van Zwijndrecht en Burcht.³

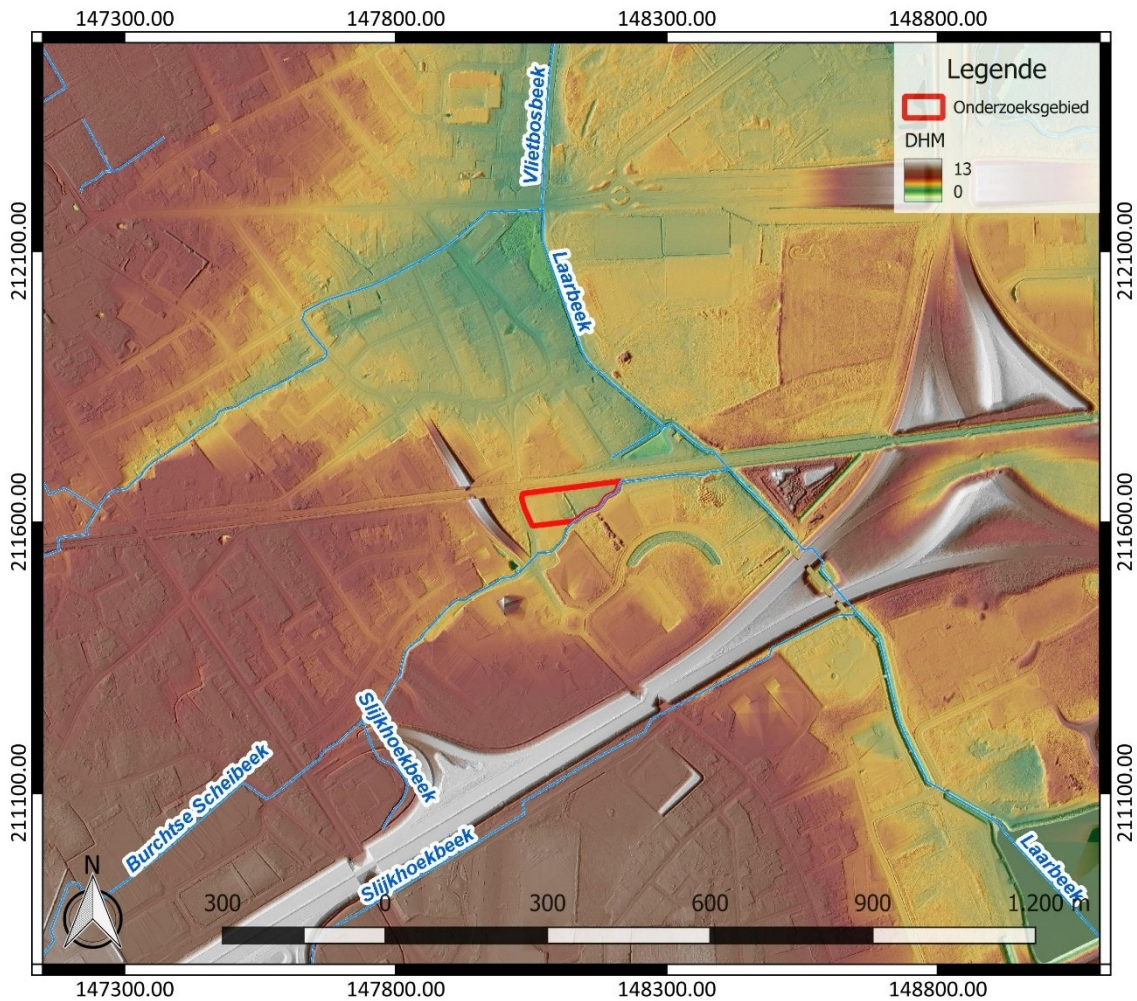
³ Adams *et al.* 2002, 7-8

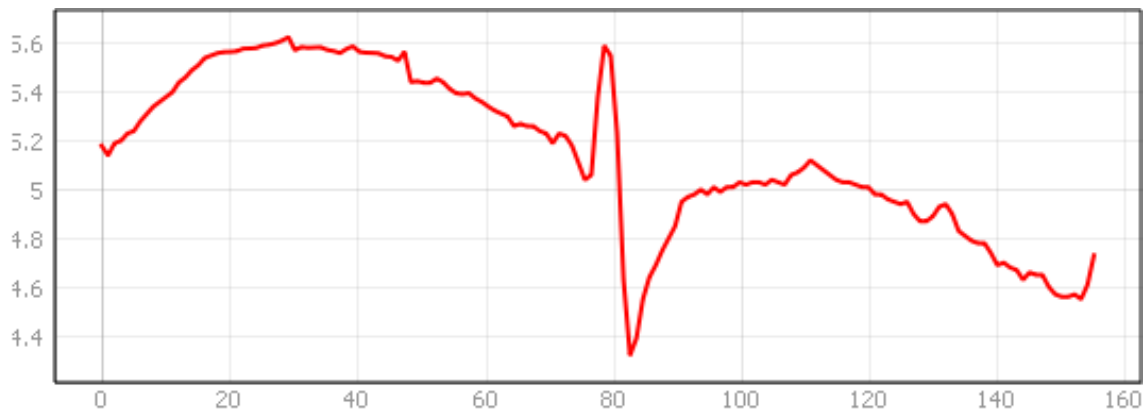
Figuur 6: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

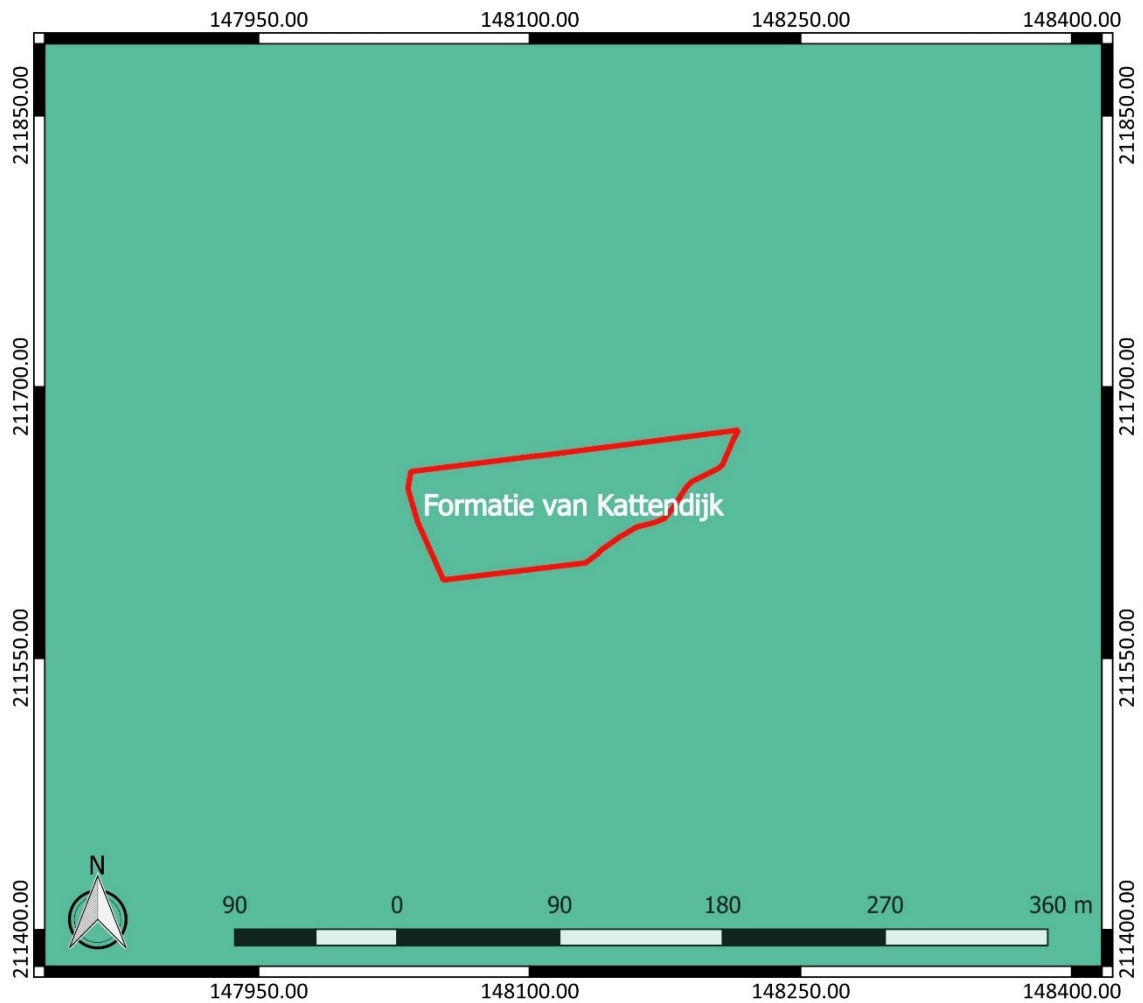

Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hoogteverloop van west naar oost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van hoger gelegen gronden ten westen naar de insnijding van de Burchtse Scheibeek en de Laarbeek in het oosten. Het terrein zelf helt ook af naar het oosten toe en kent een hoogte van 4,6 tot 5,6 m TAW (Figuur 9). Centraal wordt het terrein doorkruist door een berm en een gracht. Ter hoogte van de gracht daalt de topografie naar ca. 4,3 m TAW.

Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat uit de Formatie van Kattendijk. Het wordt gekenmerkt door groengrijs tot grijs fijn zand dat glauconiethoudend en plaatselijk kleihoudend is.⁴

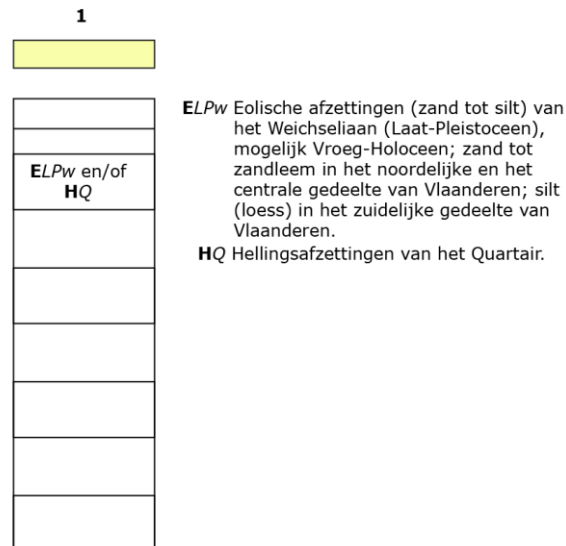
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

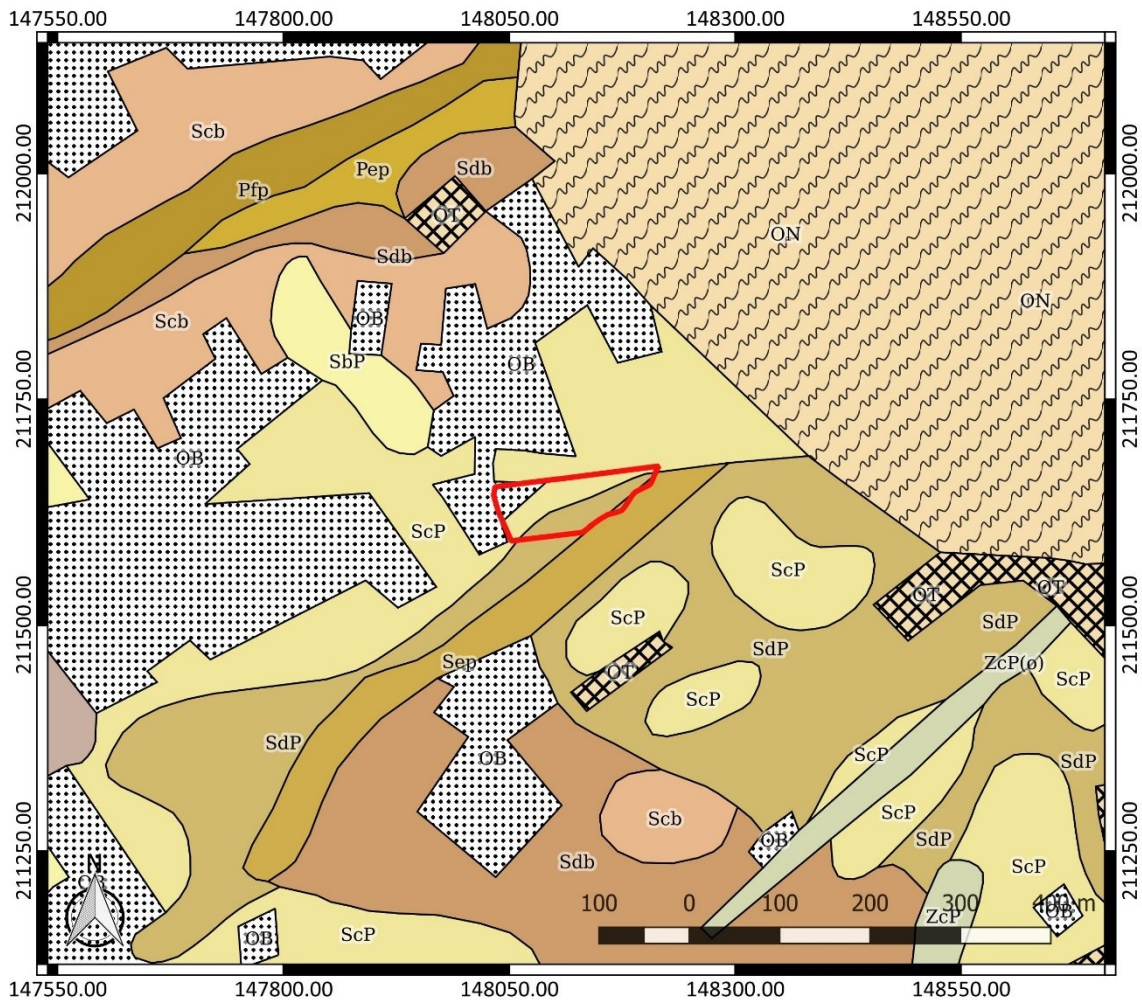

Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

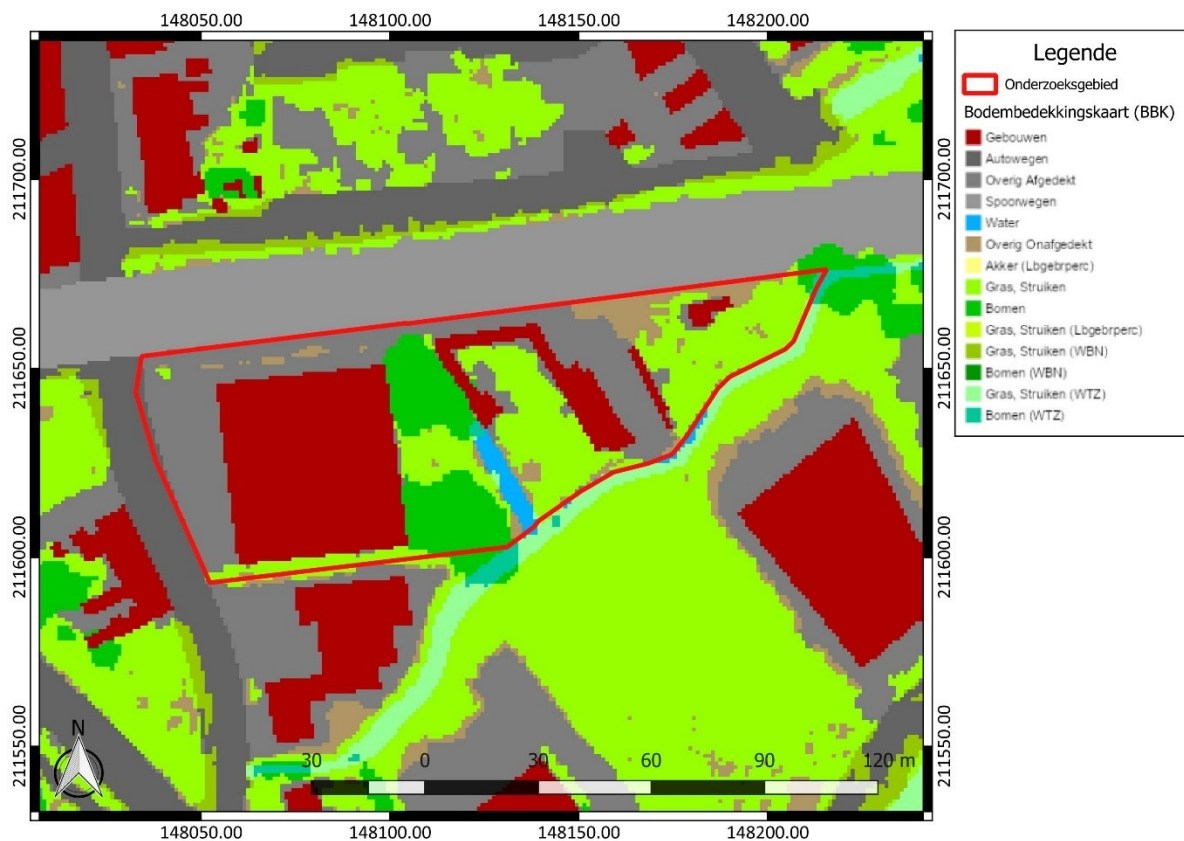
Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 13) situeert het onderzoeksgebied beperkt in een bebouwde zone (OB). Verder geeft ze aan dat binnen het onderzoeksgebied een matig droge lemig zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (ScP) en een matig natte lemig zandbodem zonder profiel of met onbepaald profiel (SdP) voorkomen. In het uiterste oosten is mogelijk ook nog sprake van een natte lemig zandbodem zonder profiel (Sep) volgens de bodemkaart. We leren er uit dat het onderzoeksgebied gesitueerd is ter hoogte van de overgang van een natte naar een matig droge bodem, wat aantrekkelijk geweest kan zijn voor de mens in het verleden. In de omgeving vinden we verder nog voor een groot deel gelijkaardige bodems.

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door water, gras, bomen en struiken (Figuur 14). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6).

Figuur 14: Bodemgebruikskartaar met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Zwijndrecht was in de middeleeuwen een heerlijkheid van het graafschap Vlaanderen. Een stichtingsdatum van het dorp is niet gekend, maar in 1232 bestond er al een overzetsdienst tussen Antwerpen en Zwijndrecht. De heerlijkheid verenigde Zwijndrecht met het naburige Burcht onder dezelfde heer.⁶ Dit hield stand tot 1667, waarna de twee dorpen opnieuw gesplitst werden. Pas in 1977 fusioneerden ze opnieuw.⁷

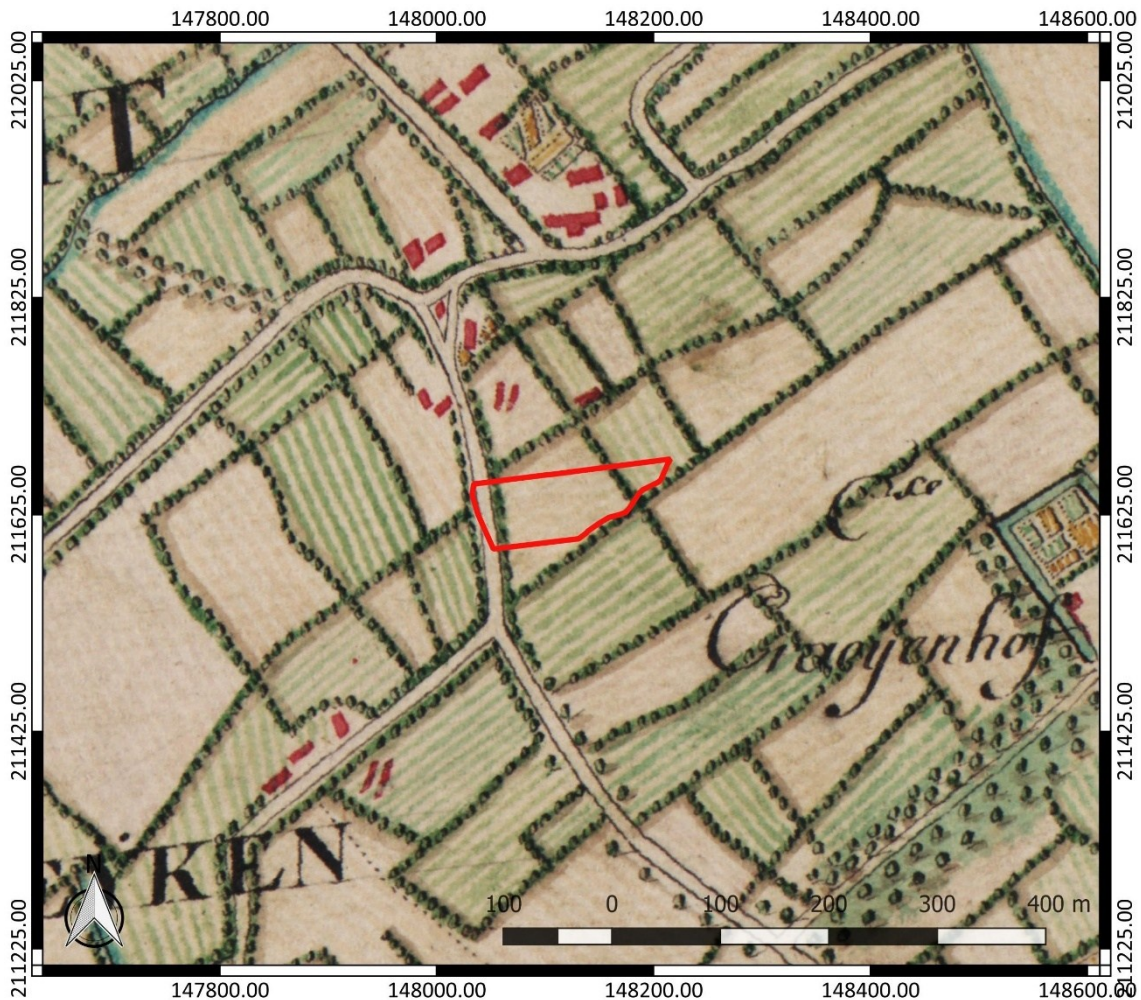
Het strategisch gelegen Zwijndrecht had regelmatig te lijden onder krijgsverrichtingen. In het jaar 1305 werd het dorp platgebrand door het leger van Willem, graaf van Holland. In 1356, tijdens de Vlaams-Brabantse oorlog, viel Zwijndrecht ten prooi aan plunderingen door de Antwerpenaren. Tijdens de 15de eeuw leed het dorp onder de oorlogen tussen Gent en de Bourgondiërs en gedurende de godsdiensttroebelen in de daaropvolgende eeuw werden vele verwoestingen aangericht. In 1815 werd het Fort van Zwijndrecht opgericht door de Hollanders. Het werd gesloopt in 1862, waarna het in 1871 opnieuw opgebouwd werd. Tijdens de belegering van Antwerpen in 1832 werden de polders van Zwijndrecht doorgestoken, waardoor het gebied jarenlang onbruikbaar was voor landbouw. In 1906 en 1953 vonden er opnieuw grote overstromingen plaats.⁸

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zwijndrecht [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13718> (geraadpleegd op 11 december 2025).

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Burcht [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13719> (geraadpleegd op 11 december 2025).

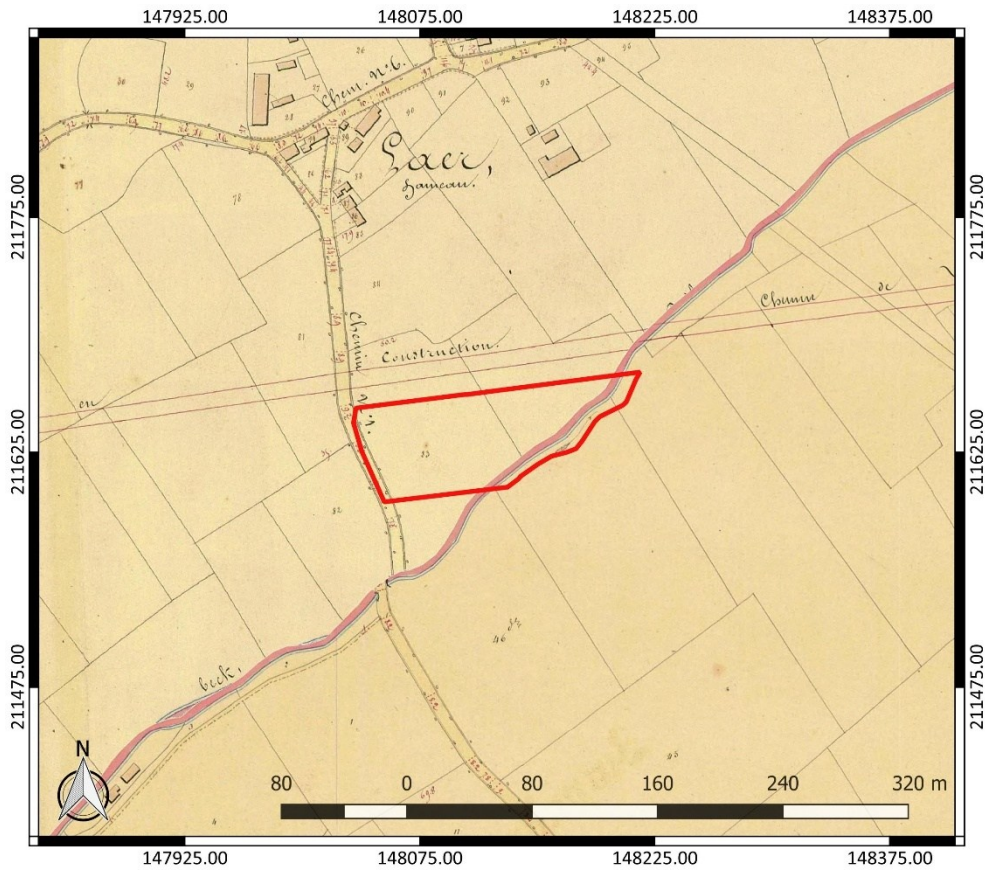
⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zwijndrecht [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13718> (geraadpleegd op 11 december 2025).

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 15). In het westen grenst het terrein reeds aan de historische voorloper van de huidige Antwerpsesteenweg. Ten noorden en ten zuidwesten zien we historische bebouwing. Ten oosten van het terrein zien we de aanduiding van een site met walgracht. Verder is de omgeving duidelijk erg landelijk.

Figuur 15: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 16). Ten zuidoosten zien we de aanduiding van de Burchtse Scheibeeck. Ten noorden zien we nu ook de aanduiding van de spoorweg die in het noorden grenst aan het terrein. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas er Buurtwegen weer, maar in het uiterste noordwesten van het terrein zien we nu ook een gebouw afgebeeld. Er lijkt ook een kleiner bijgebouw te zien.

Figuur 16: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

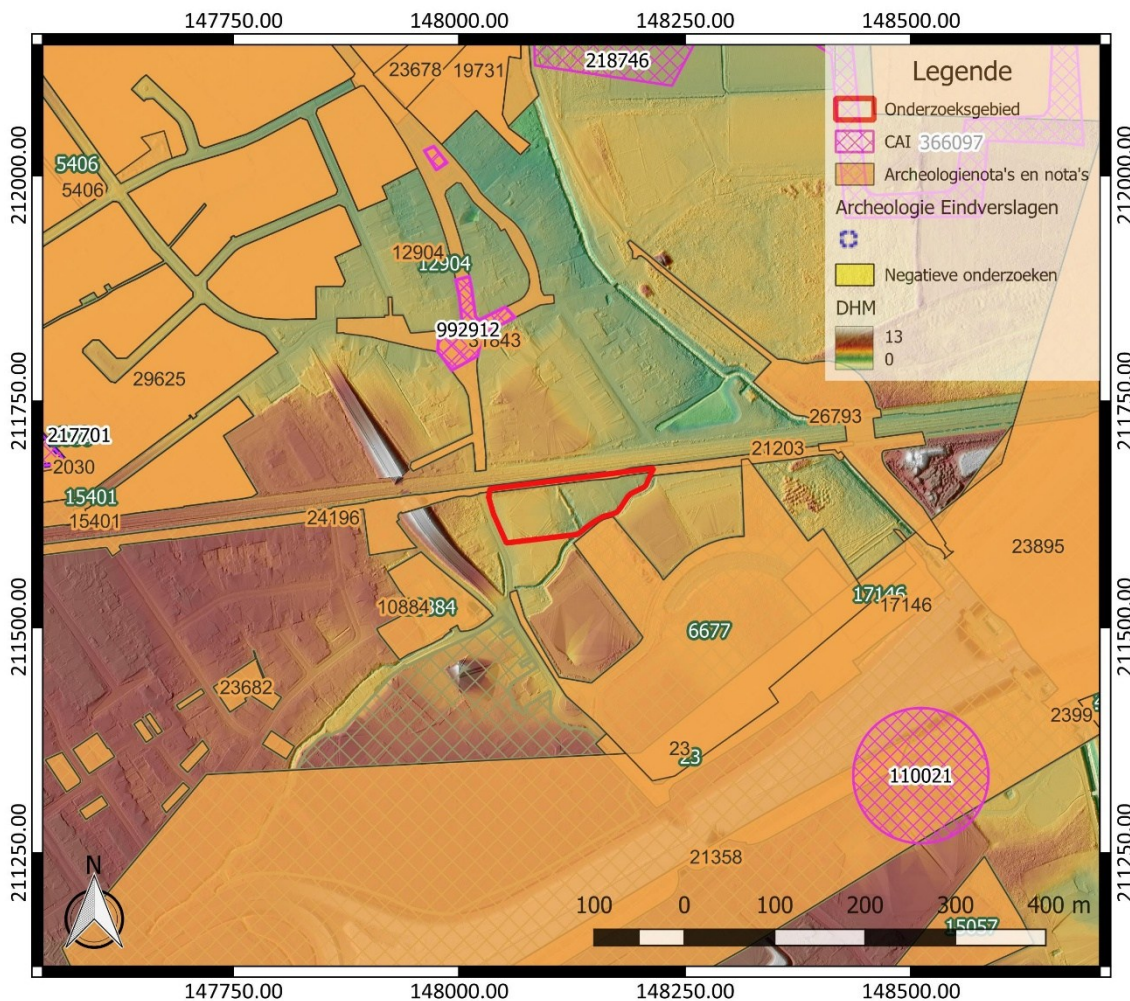

Figuur 19: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 18) toont ons een gelijkaardig beeld als de Popp-kaart. De bebouwing in het westen lijkt nog iets uitgebreid, maar het grootste deel van het terrein is nog steeds begroeid of braakliggend. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 19) toont ons dat de huidige bebouwing op het terrein verschenen is. Ook in de omgeving van het onderzoeksgebied is de bebouwing enorm uitgebreid. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 20). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 20: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

In het zuidoosten grenst het terrein aan een archeologienota die geen terreinonderzoek adviseerde (ID 6677).⁹ In het noorden grenst het terrein eveneens aan een archeologienota die geen terreinonderzoek adviseerde (ID 24196).¹⁰ Een archeologienota voor een terrein op korte afstand ten

⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6677>

¹⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/24196>

zuidwesten van het onderzoeksgebied adviseerde wel de uitvoering van verder vooronderzoek, maar een verslag van dat onderzoek is nog niet te vinden (ID 10884).¹¹

Onderzoek ten noordwesten van het onderzoeksgebied bracht geen resten van een waardevolle archeologische vindplaats aan het licht (CAI ID 992912). Er werden greppels aangetroffen, die vondstmateriaal bevatten. Ze worden in de nieuwe en de nieuwste tijd gedateerd.¹²

Een archeologienota ter hoogte van ID 34558, ten zuiden van het onderzoeksgebied, adviseerde geen terreinonderzoek.¹³ De archeologienota ID 23 adviseerde wel verder vooronderzoek en ook de uitvoering van een opgraving.¹⁴ CAI ID 110021 is de aanduiding van het Craeyenhof, een 18de-eeuwse site met walgracht die gekend is van de Ferrariskaart.¹⁵

Ten oosten is sprake van een archeologienota die de uitvoering van verder vooronderzoek adviseerde: ID 26793.¹⁶ Een verslag van dat verdere vooronderzoek is nog niet te vinden. Verder naar het noorden vinden we de aanduiding van Fort Stengel (CAI ID 366097). In 1811 werd gestart met de aanleg ervan, maar het fort werd mogelijk nooit afgewerkt.¹⁷

Op al grote afstand ten noorden vinden we het 17de-eeuwse Fort Laer (CAI ID 218746).¹⁸ Op al grote afstand ten westen vond een opgraving plaats (CAI ID 217701). Er is sprake van vondsten uit de Romeinse tijd en gebouwplattegronden uit de vroege en de volle middeleeuwen.¹⁹

Archeologienota's ID 29625²⁰ en 31084²¹ adviseerden de uitvoering van terreinonderzoek. Ter hoogte van ID 23678 vond landschappelijk bodemonderzoek plaats, dat aangeeft dat er geen verder onderzoek nodig is in het kader van de geplande werken. Uit de boringen blijkt dat het terrein vergraven, opgebracht en verstoord is. Daaronder werden tertiaire afzettingen vastgesteld.²²

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht.

¹¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/10884>

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Burchtsestraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/992912> (geraadpleegd op 15 december 2025).

¹³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/34558>

¹⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/23>

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Crayenhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/110021> (geraadpleegd op 15 december 2025).

¹⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/26793>

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Fort Stengel [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/366097> (geraadpleegd op 15 december 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Fort Laer [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/218746> (geraadpleegd op 15 december 2025).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Zwijndrecht - Laarstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/217701> (geraadpleegd op 15 december 2025).

²⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/29625>

²¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/31084>

²² Broeckmans/Dirix 2022, 24-30

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied blijkt gekenmerkt te worden door een gunstige landschappelijke ligging. Het bevindt zich meer bepaald op de overgang van hoger gelegen gronden naar lager gelegen gronden, in de buurt van de overgang van een natte naar een matig droge bodem en langs een waterloop.

Dat de regio archeologisch potentieel kent, blijkt uit de vele reeds gekende archeologische waarden in de omgeving. Gekende archeologische waarden in de omgeving dateren uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd.

Met betrekking tot de gebruiksevolutie van het terrein tonen historische kaarten ons dat het in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. In de 19de eeuw zien we beperkte bebouwing in het westen van het terrein verschijnen. Ten noorden van het terrein wordt dan ook een spoorweg aangelegd. De eerdere bebouwing op het terrein maakt na 1971 plaats voor de huidige bebouwing. Wat de impact daarvan geweest is op het bodemarchief is momenteel niet duidelijk.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing, de oprichting van nieuwe KMO units en bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende geplande bodemingrepen varieert sterk. Ze ligt gemiddeld genomen tussen ca. 40 cm en 1,20 m. Plaatselijk, ter hoogte van de nieuwe nutspuiten, loopt de verstoringsdiepte sterker op tot maximaal ca. 2,80 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief mogelijk bedreigd wordt door de geplande werken.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we momenteel rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd op het terrein. Het kan daarbij zowel gaan om sporensites als om artefactensites.

Historische kaarten tonen ons dat het terrein in de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. In de 19de eeuw verschijnt bebouwing in het westen van het terrein. Na 1971 verschijnt de huidige bebouwing op het terrein. Wat de impact van de oprichting van bebouwing en de aanleg van verhardingen geweest is op het bodemarchief, is momenteel niet duidelijk.

Wel is duidelijk dat de geplande werken mogelijk een bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het mogelijke archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bestaande bebouwing, de oprichting van nieuwe KMO units en bijhorende omgevingsaanleg diende een archeologienota opgesteld te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het terrein mogelijk archeologisch potentieel kent. We houden momenteel rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief bestaat onduidelijkheid. Bij de oprichting van de huidige bebouwing op het terrein kan een aantasting van het bodemarchief hebben plaatsgevonden. Verder blijkt dat de geplande werken op het terrein mogelijke en bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Omwille van het mogelijke archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Adams, R./S. Vermeire/G. De Moor/P. Jacobs/S. Louwye/T. Polfliet, 2002: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 15 Antwerpen*, Gent.

Broeckmans, D./E. Dirix, 2022: *Nota Burchtsestraat 14 te Zwijndrecht*, Hasselt (ABO archeologische rapporten 1858).

4.2 Websites

Agatha (2025)
<https://agatha.arch.be/>

Cartesius (2025)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)
<https://www.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans-archeologie>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

